

Avtorske in sorodne pravice v geodetski službi

1 UVOD

S sprejemom Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (ZOASP) smo dobili v Sloveniji moderno zakonodajo, ki ureja avtorsko pravo na kulturnem in gospodarskem področju. S kulturnega vidika so avtorske in sorodne pravice osnova za pospešitev kulturnega ustvarjanja, z gospodarskega vidika pa pridobivajo gospodarske panoge, ki se navezujejo na avtorsko pravo, vedno večji delež v bruto družbenem proizvodu. Z razvojem modernih tehnologij (na področju telekomunikacij, reproduksijskih tehnik in novih medijev ...) se postavlja avtorsko pravo pred nove izzive. Na eni strani varujejo avtorja z njegovimi temeljnimi moralnimi in premoženjskimi pravicami, na drugi strani pa se vzpostavljajo razmerja za zakonito izkoriščanje in uporabo teh del.

Slovenija se je s tem zakonom prilagodila mednarodnim usmeritvam in rešitvam na področju intelektualne lastnine, ki zajema pravo industrijske lastnine (ZOIL) in avtorsko pravo. Do sedaj smo imeli zakon o avtorski pravici nekdanje SFRJ (ZAP-SFRJ), ki pa ni izpolnjeval vseh mednarodnih usmeritev. Vedeti moramo, da je Slovenija že članica Bernske konvencije ter podpisnica sporazumov o sodelovanju z EGS-om, EFTO, GATT-om in WTO-jem.

2 AVTORSKA IN SORODNE PRAVICE

Avtorsko delo so individualne intelektualne stvaritve s področja književnosti, znanosti in umetnosti, ki so na kakršenkoli način izražene, če ni z zakonom drugače določeno (ZOASP). Avtorska pravica po naravi stvari pripada tistemu, ki je delo ustvaril. Avtorska pravica je pravica intelektualne lastnine nad ustvarjalnim delom in je naravna človekova pravica. Utemeljena je z naravnim pravom ter je tako deklarirana med človekovimi pravicami in temeljnimi svoboščinami. Je enovita pravica na avtorskem delu, iz katere izvirajo moralna in materialna pravica avtorja ter druge pravice avtorja.

Moralna in materialna avtorska pravica se ne moreta povsem ločiti. Vsaka izmed njiju delno vsebuje elemente druge. Zato se uresničujeta samo prek enovite avtorske pravice. Posledica je, da avtorska pravica kot celota ni prenosljiva. Avtorju vedno pripada plačilo takrat, kadar nekdo delo uporablja, tudi če ne prinaša gospodarske koristi. Avtorju je zagotovljen dohodek, ki pomeni zavarovanje eksistence avtorja in je tako sredstvo socialne varnosti avtorja.

Avtorji književnih, znanstvenih in umetniških del imajo avtorsko pravico na svojih stvaritvah. Za avtorska dela se štejejo zlasti:

- pisana dela (knjige, brošure, priročniki, članki in drugi sestavki)
- govorna dela (predavanja, govori, pridige, besede ...)
- gledališka, gledališko-glasbena in lutkovna dela
- koreografska in pantomimska dela

- glasbena dela z besedilom ali brez besedila
- fotografska dela in dela po postopku, podobnem fotografiranju
- audiovizualna dela
- likovna dela, kot na primer slike, kipi in grafike
- dela uporabne umetnosti in industrijskega oblikovanja
- kartografska dela ter
- predstavitve znanstvenih, izobraževalnih ali tehničnih del.

Avtor je fizična oseba, ki je ustvarila avtorsko delo. Avtorsko delo, ki je bilo ustvarjeno v sodelovanju dveh ali več oseb, je nedeljiva celota. Vsi sodelavci imajo na njem nedeljivo avtorsko pravico. Deleži posameznih sodelavcev se določijo v sorazmerju z dejanskim prispevkom, ki ga je vsak izmed njih vložil v avtorsko delo, če niso medsebojna razmerja sodelavcev s pogodbo drugače urejena. Vsak sodelavec ima avtorsko pravico na svojem prispevku. Podjetje ali druga pravna oseba ima izključno pravico, da v okviru svoje redne dejavnosti izkorišča avtorska dela, ki jih je pri izvrševanju svoje delovne obveznosti ustvaril delavec v podjetju ali drugi pravni osebi. Z uporabo avtorskega dela, ustvarjenega v delovnem razmerju, ima delavec kot avtor pravico do posebnega plačila, ki je lahko določeno s splošnim aktom podjetja.

Materialne avtorske pravice varujejo premoženjske interese avtorja s tem, da avtor izključno dovoljuje ali prepoveduje uporabo svojega dela. Uporaba dela obsega: pravico reproduciranja, pravico distribuiranja, pravico dajanja v najem, pravico javnega prikazovanja in pravico predelave.

Moralne avtorske pravice varujejo avtorja glede njegovih duhovnih in osebnih vezi do ustvarjenega dela. Moralna pravica je izključna pravica izvajalcev, da se pri objavi izvedbe navede njihovo ime ali druga oznaka. Izvajalci imajo izključno pravico, da se uprejo skazitvi in vsakemu drugemu posegu v njihovi izvedbi ali uporabi njihove izvedbe, če bi ta poseg ali uporaba lahko okrnila njihovo osebnost (Bernska konvencija). Pravice, priznane avtorju, ostanejo v veljavi po njegovi smrti najmanj do izteka njegovih premoženjskih avtorskih pravic in jih smejo izvrševati samo osebe ali ustanove, ki so za to upravičene po domačih zakonih države (ZOASP).

3 ZAŠČITA PODATKOV IN IZDELKOV GEODETSKE SLUŽBE

Pri uporabi podatkov in izdelkov geodetske službe se vedno bolj pogosto izpostavlja ter zaostreje vprašanje moralnih in materialnih pravic ter nadomestila za uporabo podatkov geodetske službe. Zakoni in ustrezni regulativi pri nas še niso natančno opredeljeni, kdo si lahko prisvoji takšne pravice in na kakšen način. Z geodetskimi podatki trenutno kar prosto razpolagajo vladne organizacije, uradno pooblaščen organizacije ter druge pravne in fizične osebe. V Evropski uniji se zelo intenzivno ukvarjajo z uskladitvijo avtorskih zakonodaj. Poleg drugih dejavnosti je predviden sprejem šestih direktiv s področja avtorskega prava, a so za področje geodezije aktualne le:

- Direktiva EGS-ja o računalniških programih (EU-CD 1)
- Direktiva EGS-ja o najemu in sorodnih pravicah (EU-CD 2) in
- Direktiva EGS-ja o bazah podatkov (EU-CD 3).

Vendar je znotraj posameznih direktiv še vedno ogromno praznega prostora, ki je prepuščen zakonodaji posamezne države. Primeri, ki kažejo na posebnost in

zglednost izdajanja, urejanja in varovanja podatkov in izdelkov geodetske službe, so v Veliki Britaniji, Kanadi in ZDA. Te države imajo namreč povsem različna gledanja na svoje podatke in izdelke.

V Veliki Britaniji ima javni sektor zakonsko zagotovljene vse avtorske pravice do podatkov in izdelkov. Posebno dovoljenje ali licenčna pogodba urejata odnos neposredno med lastnikom, ki je nacionalna kartografska agencija Ordnance Survey (OS), in uporabniki. Ob vsaki digitalizaciji prostorskih podatkov iz kart ali digitalnih podatkov pridobljenih na drug način, mora vsak izvajalec brezplačno odstopiti vse na novo pridobljene ali ažurirane podatke OS-ju. Tako je veliko primerov, ko mora uporabnik pridobiti in plačati dovoljenje za uporabo podatkov, ki jih je sam pridobil. Takšen način uporabe podatkov argumentirajo, da tako pridobljeni podatki pomenijo tržno prednost samo za majhno skupino državljanov. Tako je primerno, da se v imenu večine državljanov povrne del zasebnih finančnih koristi, ki nastanejo pri uporabi prostorskih podatkov, v določene tržne namene. Takšen pristop ne omejuje osebnih pravic posameznika do obveščенosti, medtem ko ohranja pravico celotne skupnosti, da si zagotovi delno kompenzacijo od tistih, ki so deležni zasebnih koristi od proračunsko financiranih dejavnosti.

V Kanadi ima javni sektor tudi zakonsko zagotovljene vse avtorske pravice do geokodiranih podatkov, vendar pa je tovrstna zakonodaja glede uporabe in izdajanja podatkov še precej strožja kot v Veliki Britaniji.

Popolnoma drugačno gledanje imajo v ZDA, kjer se uradne karte ter drugi podatki in izdelki pojmujejo kot javna last. Vsakršno kopiranje in kakršnakoli nadaljnja uporaba sta zato načelno brezplačna. Uporabnik je dolžan poravnati samo materialne stroške za distribucijo, administracijo, željeno dodatno procesiranje in prenosne medije. Takšen pogled temelji na prepričanju, da družba kot celota mnogo več pridobi zaradi nadaljnje uporabe željenih podatkov, kakor pa je njihova osnovna vrednost, ki je že bila pokrita z denarjem davkoplačevalcev oziroma neposredno iz proračuna. Njihova razlaga temelji na njihovi miselnosti, da lahko neka neodvisna agencija ustvari nedostopen niz prostorskih podatkov, ki služijo za politično odločanje, kar je v nasprotju z ameriškim pravnim sistemom. V ZDA imajo posamezniki tradicionalno vpogled in pravico poizvedovanja po tistih dejstvih, ki se uporabljajo za opredelitev javnih pravic in skupnih interesov. To, kar je v nasprotju z britansko pridobitveno filozofijo je, da postavlja vladne ustanove v položaj tržnih družb. Če se začne vlada obnašati na takšen način, bo tudi začela delovati kot podjetje in bo izgubila vlogo institucije, katere glavni interes so dobrobit in koristi njenih državljanov. Če se vlada odloči, da bo zbirala podatke, mora takšna odločitev temeljiti na potrebah naroda kot celote in ne na potencialni povrnitvi nastalih stroškov prek prodaje prostorskih podatkov. Vendar pa so tudi v ZDA začeli spreminjati pristop glede uporabe geokodiranih podatkov in so se začeli zgledovati po evropskih načelih. Tako so podatki in izdelki, ki se pojmujejo kot javno dobro, le skupni zvezni podatki vseh držav v ZDA. Posamezne države znotraj ZDA pa imajo zaščitene podatke glede na svojo zakonodajo o avtorskih pravicah in jih lahko tudi tržijo po evropskem vzoru (Lopez, 1995).

4 PRAVNA ZAŠČITA RAČUNALNIŠKIH PROGRAMOV IN BAZ PODATKOV

Pravna zaščita računalniških programov in baz podatkov je zelo pomembna, gledano z vidika vloženi sredstev v razvoj in tudi na nadaljnje možnosti prodaje zaradi vedno večje razširjenosti računalništva v svetu. Vidik je zajet predvsem s stališča razdeljevalcev programov in baz podatkov, ki imajo do uporabnikov posebne zahteve, ki se kažejo predvsem v vedno večji uporabi programske opreme ali vsebine podatkovnih baz za zasebne ter posebne namene (raziskovalne in učne). Razvoj v programsko opremo in baze podatkov narekuje velika tehnična ter finančna vlaganja. Tako predstavlja neavtorizirano razširjanje programske opreme ali pri podatkovnih bazah neavtoriziran dostop ali kopiranje posameznih delov vsebine dejanje, ki ima lahko velike ekonomske in pravne posledice.

Računalniški programi so avtorska dela. Prav tako se pojmujejo kot intelektualne stvaritve, ki jih varujejo pravice intelektualne lastnine. Ta pravica je resno ogrožena s pojavom piratstva. Softversko piratstvo je v svetu velik problem, ki kratkoročno ter dolgoročno prizadene tako avtorje (računalniške programerje), proizvajalce programov, končne uporabnike kot tudi lokalna in nacionalna gospodarstva.

- Avtorji so prizadeti, ker je njihovo večletno ustvarjalno delo izničeno, s čimer se demotivira tovrstna ustvarjalnost nasploh.
- Proizvajalci programov trpijo velike izgube, predvsem zaradi vlaganja pri razvoju nekega programa.
- Končni uporabniki so podvrženi večjim cenam končnih proizvodov in imajo manj ustrezne podpore.
- Gospodarstva imajo manj dohodkov predvsem zaradi neplačanih prometnih davkov in manj gospodarskih pobud iz okolja manjših razvojnih podjetij (Trampuž, 1995).

V Sloveniji je reproduciranje računalniških programov dopustno samo s predhodnim pisnim dovoljenjem imetnika avtorskih pravic na takšnem programu. Kršitev te določbe je imela že pred 1. januarjem 1995 za posledico civilne sankcije. Prav tako pa je že pred 1. januarjem 1995 pomenila tudi kaznivo dejanje.

Baza podatkov (pravno) pomeni zbirko posebno organiziranih podatkov, pravil ali drugih dokumentov, ki so oblikovani, shranjeni in dostopni z elektronskimi mediji. Vključeni so tudi drugi pripomočki, ki so neobhodno potrebni za operacije z bazo podatkov, kot so besednjak, indeksi, sistemi za pojasnila ter predstavitev informacij. Naštetih pripomočkov ne smejo biti priloženi k nobenemu računalniškemu programu, ki se uporablja za izvajanje operacij nad podatkovno bazo (Council Direktive, 1993).

Baze podatkov dandanes niso popolnoma zaščitene z obstoječo zakonodajo tako pri nas kot niti v deželah članicah Evropske unije. Če pa tovrstna zakonodaja obstaja, ima v različnih državah drugačno pravno vsebino. Različnost pravne zaščite ima posredno negativne posledice na vzpostavitev in upravljanje s podatkovnimi bazami, predvsem z vidika svobode pravnih ali fizičnih oseb, ki želijo podatke ali servise pridobiti legalno. Zaradi te različnosti, želijo članice EU-ja vpeljati novo zakonodajo na področju podatkovnih baz. Tudi Slovenija bi se morala pri pravni zaščiti podatkovnih baz zgledovati po tej skupni direktivi CEC-a. Razvoj informacijskega marketinga potrebuje namreč tudi v Sloveniji ustrezno zakonsko podlago, ki pa z

Zakonom o avtorskih in sorodnih pravicah ni bila popolnoma opredeljena predvsem pri podatkovnih bazah. Veliko število zbirk podatkov (literarnih, umetniških, glasbenih itd.), ki so lahko predstavljene kot besedilo, glas, slike, številke ali druge vrste podatkov ali njihovih kombinacij, lahko shranimo v podatkovne baze ali pa jih je treba podrediti modernemu arhiviranju za hiter dostop do njih. Ta dela so običajno že ustrezno zaščiteni z avtorsko pravico. Vendar pravice avtorja na delo, ki je vgrajeno v podatkovno bazo, nimajo učinka na že obstoječo avtorsko pravico glede na originalni izvor dela v podatkovni bazi. Določiti moramo poti, za katere primere se lahko uporablja delo in komu ga lahko posredujemo. Prav tako pa je treba preprečiti uporabo dela neavtoriziranim osebam. Lastnika pravic nad podatkovno bazo sta:

- avtor baze podatkov, ki je fizična ali pravna oseba, ki mu je pravno dodeljena pravica za neavtorizirano ekstrakcijo dokumentov iz podatkovne baze. Avtor je povezan z označbo „lastnika pravice na podatkovni bazi“ in pomeni tistega, ki poseduje splošne pravice razširjanja podatkov (EU-CD 1),
- upravljavec baze podatkov je tudi povezan z označbo „lastnika pravice na podatkovni bazi“, a pomeni samo splošno pravico, uporabljati vsebino podatkovne baze in ne pravice razširjanja podatkov (EU-CD 1).

Izraz „lastnika pravice na podatkovni bazi“ pomeni oziroma se nanaša na:

- avtorja podatkovne baze,
- fizično ali pravno osebo, ki mu avtor pravno dodeli vse pravice do izdelave neavtoriziranih izvlečkov ali drugih materialov iz podatkovne baze,
- podatkovno bazo, ki ni pod zaščito avtorskih pravic, lastnik pravice na podatkovni bazi je upravljavec podatkovne baze.

Baze podatkov so zaščiteni z Bernsko konvencijo. Podatkovna baza je zaščiteni proti nedovoljeni uporabi, če je izvirna. Izvirnost pomeni, da je izvedena skupina del ali zbir drugih dokumentov z namenom njihovega zbiranja ali oblikovanja ter zato predstavljajo avtorjevo intelektualno stvaritev. Zaščiteni nedovoljene uporabe podatkovne baze se ne nanaša na delo ali druge dokumente, vsebovane v podatkovni bazi, ki so ali niso sami po sebi zaščiteni proti nedovoljeni uporabi (uporaba drugih avtorskih dokumentov v podatkovni bazi). V podatkovne baze se lahko vključujejo tudi bibliografske reference, izvlečki ali druge navednice. Vsaka bibliografska referenca, izvleček ali navednica mora vsebovati ime avtorja in izvor.

Upravljavec podatkovne baze mora zaščiteni podatkovno bazo pred neavtorskimi izvlečki vsebine v tržne namene ali drugimi spremembami vsebine podatkovne baze ali samo njenega dela. Ekskluzivna pravica je enaka kot za literarna in umetniška dela in mora avtorja zaščiteni pred:

- začasnimi ali trajnimi presnemavanjem baz podatkov z vsakim sredstvom, v vsaki obliki in v celoti ali delno,
- zaščiteni mora prevod, prilagoditev, preureditev in vsako drugo spremembo v podatkovni bazi,
- zaščiteni mora presnemavanje rezultatov, navedenih v prvih dveh alinejah,
- zaščiteni mora vsako obliko javnega razširjanja dela ali kopij podatkovne baze,

- zaščititi mora vsako povezovanje, prikazovanje ali predstavitev baze podatkov v javnosti.

Izjeme v direktivi EU-ja se nanašajo na obstoječo državno zakonodajo in tudi glede posameznih avtorskih pogodb med avtorji in naročniki. Izjeme nastajajo pri uporabniških dovoljenjih za pridobivanje podatkov ali izvlečkov in so mišljene kot omejevanje ekskluzivne pravice avtorja na njegovo delo. Izjeme se lahko nanašajo tudi na druge sorodne pravice glede na ostale dokumente (podatke), ki so zajeti v podatkovni bazi. Zaščita presnemavanja baz podatkov se izvaja enako kot za literarna dela.

Osnovne spremembe v podatkovni bazi so tiste, ki podatke spremenijo ali na novo uredijo glede njihove vsebine in so s tem podane možnosti za vzpostavitev nove podatkovne baze. Tako spremenjena baza je zaščiten in prepoznana kot nova baza podatkov. Vendar zaščita ne sme biti že vnaprej prejudicirana ali predvidena vnaprej glede na obstoječe pravice originalne ali prvotne podatkovne baze. Nastopi novo obdobje za zaščito podatkovne baze.

Nebistvene spremembe so spremembe podatkovne baze, ko pri izboru ali ureditvi vsebine podatkovne baze nimajo za posledico nove podatkovne baze ali novega obdobja za zaščito presnemavanja podatkovne baze. Nebistvene spremembe so tele: dodajanje, brisanje ali spreminjanje nad izbrano vsebino podatkovne baze, ki je potrebno za nadaljnje funkcioniranje podatkovne baze v smeri, ki je bila načrtovana z izdelovalcem baze podatkov.

Pravica, da preprečimo izdelovanje neavtoriziranih izvlečkov pomeni pravico lastnika podatkovne baze, da prepreči izdelovanje izvlečkov, koristnih delov baze ali drugih dokumentov, ki pripadajo podatkovni bazi za komercialne namene. Pravico za izvlečke ali ponovno uporabo vsebine podatkovne baze se izda na nepristranski osnovi, če je podatkovna baza javna in dostopna za: javne službe, javna podjetja in organe, ki so bili ustanovljeni za avtorizirano zbiranje informacij na osnovi zakona ali svoje generalne zadolžitve, podjetja ali osebe, ki uživajo monopolni status glede na posebne dodeljene koncesije.

5 PODATKI IN IZDELKI GEODETSKE SLUŽBE

Za izdajanje, uporabo, izdelavo ali predelavo podatkov in izdelkov geodetske službe bi moral geodetski zakon ali zakonsko navodilo upoštevati:

- vsi podatki in izdelki geodetske službe, ki jih je naročila, izdala ali jih hrani Geodetska uprava Republike Slovenije, so njena last in zaščiteni z ZOASP-jem;
- podatki in izdelki Geodetske uprave Republike Slovenije se lahko izdajo za enkratno uporabo z dovoljenjem ali licenco vsem fizičnim ter pravnim osebam;
- zaupnost podatkov in izdelkov geodetske službe, ki so pomembni za obrambo, je posebna kategorija in se trenutno obravnava v skladu z Odlokom o varnostnih ukrepih na obrambnem področju;
- Geodetska uprava Republike Slovenije ne izda uporabniku podatkov nobene lastnine nad originalnimi podatki, ampak samo uporabniške pravice v okviru individualnih točno določenih nalog ali uporabniških zahtev;

- uporaba podatkov se prepove, če uporabnik grobo krši pravico zaupnosti ali drugače krši z licenco dogovorjeno uporabo podatkov. Uporabnik podatkov je popolnoma odgovoren za škodo, ki lahko nastane iz tega;
- licenca za uporabo podatkov se izda samo za določeno uporabo. Vsaka druga vrste uporabe ali drug namen uporabe je pogojen z novo pravico za uporabo podatkov Geodetske uprave Republike Slovenije. Takšna načela veljajo za vsakega uporabnika;
- izdajanje originalnih podatkov Geodetske uprave Republike Slovenije tretji osebi je z zakonom prepovedano, v kolikor ni prej določeno, da so podatki izdani za namen hranjenja ali njihovega preoblikovanja;
- izdelovanje kopij podatkov, razen za namen varovanja podatkov, je dovoljeno samo v okviru licenčno opredeljene uporabe podatkov. Uporabnik podatkov mora skrbeti, da tretje osebe, razen v okviru dovoljene uporabe Geodetske uprave Republike Slovenije, nimajo dostopa do podatkov, njihovih nadaljnjih produktov ali do analognih kopij. Vsi sodelavci tudi ne smejo uporabljati podatkov za svoje osebne namene;
- izdelki, ki izhajajo iz originalnih podatkov neposredno ali posredno, se lahko izdajajo samo v okviru prej navedene in dovoljene uporabe.
- uporabnik podatkov je zadalžen, da vsako digitalno ali analogno kopijo izvornih podatkov ali izpeljanih izdelkov iz teh podatkov, predstavi kot avtorsko pravico Geodetske uprave Republike Slovenije. Vse kopije in reprodukcije morajo biti obvezno označene z uradno avtorsko oznako, ki podaja izvor vseh uporabljenih podatkov.

6 ZAKLJUČEK

V Sloveniji smo sicer dobili moderni Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah, vendar pa je zaščita avtorskih del običajno povezana z uporabo avtorskih del in pridobivanja dohodkov. Slovenska geodezija do sedaj še nima izdelane nove strategije za prodajo svojih podatkov in izdelkov. Za izdelavo ustrezne cenovne politike so običajno potrebne daljše raziskave in spremljanje trga s podatki in izdelki ter predvidenje njihovega nadaljnjega razvoja. Nekatere države Evropske unije imajo glede na svoje zakone zgrajen sistem cenovne politike za prodajo svojih podatkov in izdelkov, kar bi morali upoštevati v okviru nadaljnjih raziskav za pripravo ustrezne cenovne politike v slovenskem prostoru, če se seveda želimo priključiti tokovom v Evropski uniji.

Literatura:

- EU-CD 1, Direktiva EGS-a o računalniških programih. 1991*
EU-CD 2, Direktiva EGS-a o najemu in sorodnih pravicah. 1992
EU-CD 3, Direktiva EGS-a o bazah podatkov. 1993
Kocbek, M., Pravo intelektualne lastnine. Visoka pravna šola Maribor
Šumrada, R., Ferlan, M., Opredelitev načel avtorskih pravic za proizvode geodetske službe. Raziskovalna naloga za Geodetsko upravo Republike Slovenije. Ljubljana, FGG-Oddelek za geodezijo, 1995
Trampuž, M., Avtorska in sorodne pravice – izhodišča za novi zakon. Pravna praksa, Ljubljana, 1994, št. 11, str. 9-11
Trampuž, M., Pravno varstvo računalniških programov v Sloveniji. Avtorska agencija za Slovenijo, 1995

Xavier, L., *The Effects of Database Copyright Issues on the European GIS Community. AM/FM Region Conference Nyborg, 1992*
Xavier, L., *The Impact of Scientific and Technical Information Policy on the Diffusion of Spatial Databases. JEC'95, 1995*
Xavier, L., *The Implications of the Proposed CEC Copyright Directive on the European GIS Community. EGIS'93, 1993*
ZAP-SFRJ, *Zakona o avtorski pravici SFRJ 1978, Uradna lista SFRJ 19/78 in 21/91*
ZOIL, *Zakon o industrijski lastnini, Uradni list RS, 1992, št. 13*
ZOASP, *Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah, Uradni list RS, 1995, št. 21*

dr. Miran Ferlan
FGG-Oddelek za geodezijo, Ljubljana

Prispelo za objavo: 1995-11-16

(Ponovno) o Jožefinski topografski izmeri slovenskega ozemlja v letih 1784-1787

Informativni članek zgodovinarke in strokovne sodelavke Arhiva Republike Slovenije Mojce Grabnar v glasilu slovenskih arhivarjev Arhivi (1995/1 str. 94-95) o pripravah za natis geodetskega in kartografskega dela jožefinskih vojaških geometrov in maperjev – kartografov omenja tudi poročilo vodilnega avstrijskega geodeta in predavatelja na graški fakulteti, Franza Allmerja, ki hvali delo slovenskih arhivistov in zgodovinarjev ter njihovo odločitev o natisu slovenskega dela tega „Landesaufnahme“ v faksimilu kart in prevodu ekonomskega opisa kartnih listov. Allmerjevo poročilo je bilo objavljeno v avstrijskem strokovnem glasilu Zeitschrift fuer Geodaesie und Vermessungswesen (1995/1+2, str. 96), Grabnarjeva pa z obžalovanjem ugotavlja, da je bilo za popularizacijo te kartografske dokumentne mojstrovine med domačim, slovenskim občinstvom premalo ali skoraj nič storjenega.

S to sicer dokaj pavšalno trditvijo se ni mogoče strinjati: o nameri ponatisa „Jožefinske topografske izmere – slovenski del“ so v dnevnem časopisju poročali vsaj nekajkrat (glej Jakob Mueller v Delu, I. Gorenc v Predalu 29 Dela idr). Vsekakor pa je res, da tehtne strokovne ocene izvirnika v vzorčnem ponatisu slovenski geografi, kartografi ali geodeti doslej niso napravili. Prav tako omenjene stroke in javnost niso bili dovolj obveščeni o namenu, lahko rečemo, da že druge strokovne skupine, ki se je pri nas lotila ponatisa kart in prevoda logističnih opisov listov. V osvežitve spomina: Jožefinska topografska izmera (tako jo po svoji kritični presoji poimenuje Jakob Mueller v Delovem članku – sicer pa je med kartografi – zgodovinarji bolj znana pod izvirnim imenom Landesaufnahme I – sledile so ji namreč še tri) je prva geodetsko-topografska izmera ozemlja monarhije v projekciji vojaške topografske karte poenotenega standardnega merila 1:28 800 (kar je 10-kratna pomanjšava merila zemljiško-davčne, katastrske mape) v nizih zaporedno oštevilčenih listov, od katerih vsebuje vsak tudi bolj ali manj izčrpan ekonomski opis, danes bi rekli vojaško